

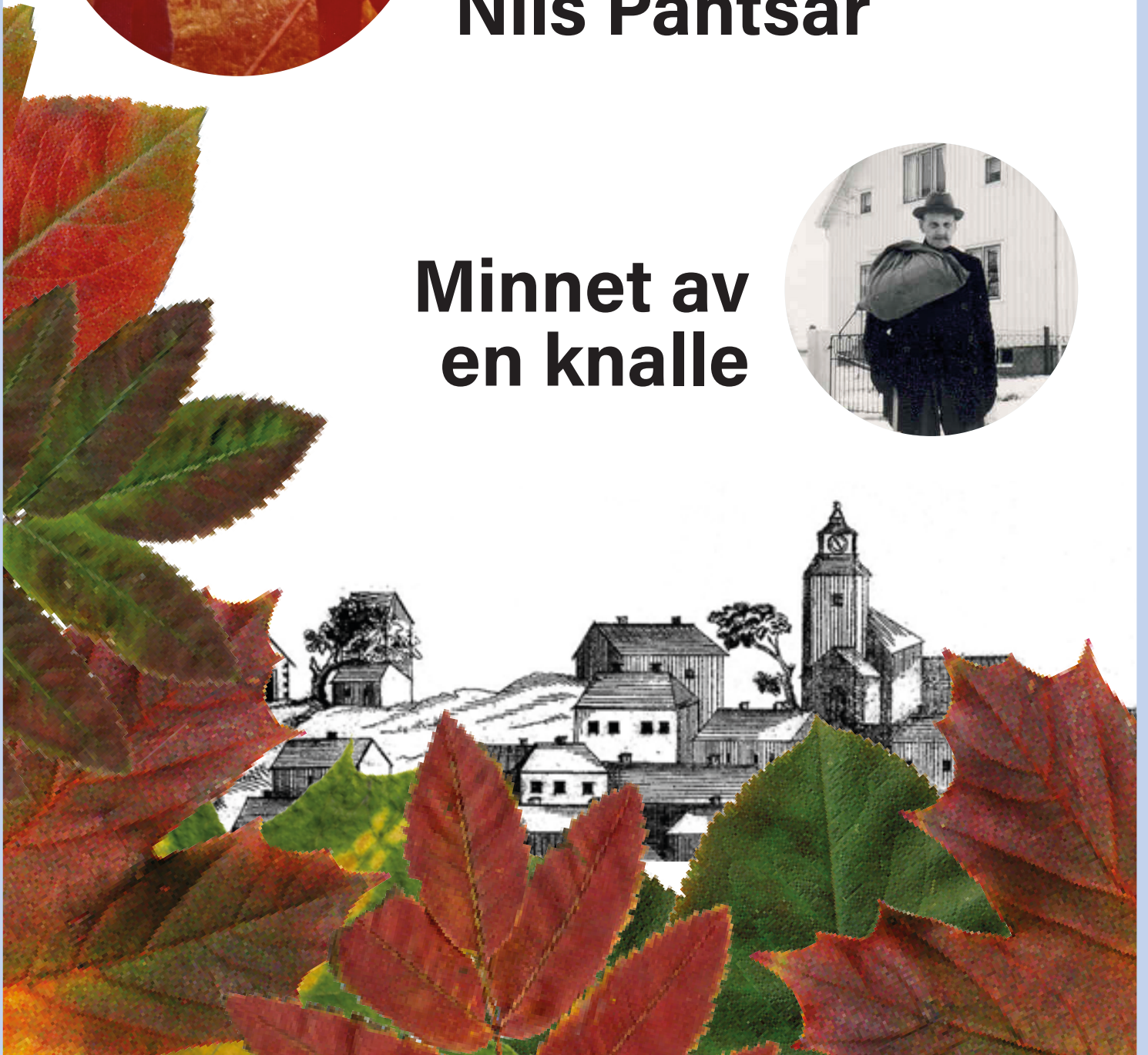
Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

Medlemstidning - HÖSTEN 2019

John och Nils Pantsar

Minnet av en knalle

Innehåll

Protokoll från årsmötet	3
Birgit Larsson om Skärsudden	4
Minnet av en knalle	5
Från Haak i Kärråkra till Hake i Chicago	6-8
Sveriges dödbok	9
Projekt namn åt de döda	9
John och Nils	10-11
Efterlysning	12
Vi kallas gravstenskramare	13
Minnestavlan från Runarp	14-15
Ekonomiska kartor till salu	15

Bäste Medlem

Du har väl inte glömt att betela medlemsavgiften? Vi bifogar en inbetalningsblankett till er som vi saknar.

Glöm inte att meddela om du har flyttat, **eller fått nytt postnummer**, så vi kan skicka medlemstidningen till rätt adress!

Meddela också gärna din e-postadress, så vi lättare kan skicka information

OBS!

Tänk på att skriva avsändarens namn på inbetalningen, annars vet vi inte vem som betalat!

ORD FRÅN ORDFÖRANDE

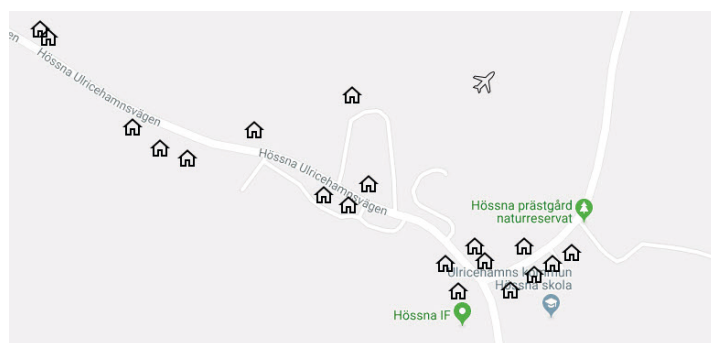
Anna-Lena Hultman

Vårens kafékväll under rubriken ”Presentera din släktforskning för barn och barnbarn, eller som present till släktingar” med Gun Ohlsson inspirerade till att ge släktforskningen lite mer ”kött på benen”. Det är lätt att glömma bort hur viktigt det är att ta vara på muntliga berättelser, tidningsklipp, identifiera fotografier och rätta gravstenar. En sammanställning av släktforskningen kompletterad med detta, ger en annan dimension till vår forskning.

Jag blev själv helt betagen när Arkiv Digital lade ut mängder av flygbilder från hela landet. Så spännande att granska hur de ställen där förfäderna bott såg ut på 1950-1990-talen. Tyvärr är det fruktansvärt tidsödande att leta upp rätt flygrutt och rätt gård, men jag har en benägenhet att grotta ner mig i ”omöjliga” projekt så jag antog utmaningen och identifierade de flesta byggnaderna i Hössna och västra delen av Gullered. Mest för att hålla ordning på vilka flygrutter jag gått igenom började jag anteckna gårdsnamnet för varje bildnummer.

När nu Arkiv Digital tagit nästa steg och gjort det möjligt för alla Arkiv Digital-användare att sätta ut identifierade flygfotobilder på kartan, en och en, hade jag redan halva jobbet klart för mitt område.

Om många hjälper till med detta kommer det alla till del så småningom. Nu väntar jag bara på att det skall bli möjligt att även lägga till gårdsnamnen. Jag ligger i startgroparna!

Gilla oss på Facebook - Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

Titta gärna in på vår websida: www.uf.konkordia.se

Styrelsen

Ordförande

Anna-Lena Hultman
070-595 00 04
konkordia@konkordia.se

Vice ordförande

Maj-Britt Johansson 0321-13066
032113066@telia.com

Sekreterare

Inga Josefsson 0321-12712

Kassör

Monica Hållander Öhnell 0321-30178
monica.ohnell@gmail.com

Ledamöter

Inga-Lisa Ahlstrand 0321-41816
ingalisa.ahlstrand@gmail.com
Susanne Ferm
murum_kaggarden@hotmail.com

Suppleanter

Ingrid Linnarsson 0321-32450
humla@telia.com
Lennart Engqvist 0321-30354
0321-30354@telia.com

Valberedningen

Roger Jarvid
rjarvid@hotmail.com
Sonja Svensson

Redaktionen

Maj-Britt Johansson
Roger Jarvid
Sofie Carlsson
Mail till redaktionen
sofiecarlsson90@gmail.com

Föreningsuppgifter

Ulricehamnsbygdens
Forskarklubb
c/o M. Hållander Öhnell
Andra Ringvägen 6
523 72 Timmele
websida . <http://uf.konkordia.se/>

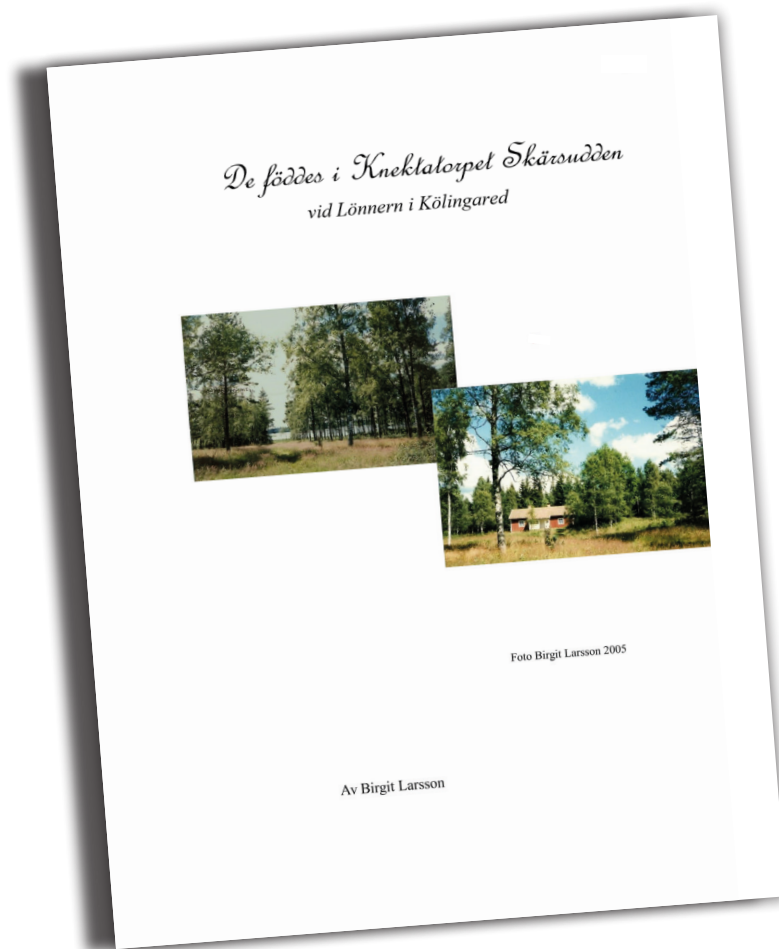
Bankgiro: 5967-3723
Org. nr: 0121283246
Medlemsavgift
150 kr/person
plus 50 kr per familjemedlem

Ulricehamnsbygdens forskarklubb

Årsmöte 2019.03.24 i Konkordiahuset, Hössna

Ett trettiotal medlemmar hade mött upp. Mötet började med att Viktoria Jonasson, Brämhult, styrelseledamot i Sveriges Släktforskarförbund, informerade om Förbundet, om Rötter och om Släktforskarlagarna i Borås 24-25 augusti 2019. Efter kaffeservering, vidtog sedvanliga årsmötesförhandlingar.

1. Ordf. Anna-Lena Hultman öppnade mötet.
 2. Till mötesordförande valdes Anna-Lena Hultman, till sekreterare Inga Josefsson, och till att justera protokollet Ingvar och Gunilla Idestrom.
 3. Dagordning och kallelse godkändes.
 4. Årsberättelsen hade gått ut till alla medlemmar.
 5. Monica Hållander-Öhnell redogjorde för ekonomin.
 6. Revisionsberättelsen upplästes.
 7. Föreningens styrelse beviljades ansvarsfrihet för det gångna året.
 8. till ordförande, för ett år. Valdes Anna-Lena Hultman.
 9. Styrelsen i övrigt: Inga Josefsson sekreterare, Maj-Britt Johansson v.ordf. Monica Hållander-Öhnell kassör, Inga-Lisa Ahlstrand ledamot och Susanne Ferm ledamot. Samtliga omvaldes för ett år.
 10. Suppleanterna Ingrid Linnarsson och Lennart Engqvist omvaldes.
 11. Revisorerna Lennart Wasling och Göran Efraimsson omvaldes.
 12. Redovisningssuppleanterna Harald Ljung och Berit Andersson omvaldes.
 13. Valberedningen Roger Jarvid och Sonja Svensson omvaldes.
 14. Att teckna föreningens firma valdes Anna-Lena Hultman och Monica Hållander – Öhnell, var för sig.
 15. Till representant vid Släktforskarlagarna i Borås 24-25 aug. valdes Maj-Britt Johansson.
 16. Medlemsavgiften för år 2020 beslutades till 150 kr. för enskild medlem, och 50 kr. för familjemedlem.
 17. Planerad verksamhet under våren:
Torsdag 11 april, studiebesök på Borås stadsarkiv.
Fyra DNA-träffar i Konkordiahuset, med början den 9 april.
25 april, Café-kväll i Konkordiahuset, med Gun Olsson som värdinna, under rubriken: ” Presentera din släktforskning för barn och barnbarn, eller som present till släktingar”.
 18. Planerad verksamhet till hösten:
Ett föredrag om ”Gårds-och bygdeforskning”.
Och en café-kväll med ämnet ”Rötter”.
Forskarhjälpn på Stadsbiblioteket och Konkordiahuset fortsätter.
 19. Övriga frågor: Efterlystes litteratur om Titanic-katastrofen.
- Mötet avslutades.

I vårt medlemsblad, våren 2015, kunde vi presentera en ny sockenbok skriven av Birgit Larsson, boende i Solna, men född och uppvuxen i Finnekumla, och där släkten på faderns sida bott i sex generationer, på svärdssidan.

Nu är det istället mammans släkt, och det lilla torpet Skärsudden i Kölingared, som väckt författarinnans nyfikenhet. Det var där mamma Gunhilds morfar och hans sju syskon föddes mellan 1829 till 1841. Syskonen var tredje generation i torpet, som i obrutet led brukats från 1812 till 1870.

Det hela resulterade i ett häfte på 22 sidor, där man först får en inblick i gården Kölingsholms historia, från 1819 då den bildades genom en sammanslagning av byns sju gårdar.

Man får också en inblick i pigors och drängars tillvaro. Reglerna kunde vara stränga mot den som var anställd. ”Måttlig husaga” var tillåten, fram till 1858. Men också om husbondens skyldigheter gentemot sina anställda.

Berättelsen om knektatorpet Skärsudden, enligt beläget en bit från byn, i en glänta vid sjön Lönnern, börjar 1812 då Lars Larsson f.1762 och Lisa Andersson f. 1768 kommer flyttandes dit, från Rönnebacken, med sina tre barn Lars, Anders och Annika.

Det blir Anders som tar över torpet tillsammans med sin hustru Johanna Andersdotter. De begåvas med åtta barn, som alla når vuxen ålder. Det är dem och deras ättlingars levnadsöden, som vi får följa.

1860-talet var svåra år, och många drömde om ett bättre liv på andra sidan Atlanten. 1871-1872 reser de första från Skärsudden, i tre omgångar, med destination Jamestown NY. De kommer att följas av många fler, och vi får följa deras öden ”Over there”

Det här rikt illustrerade häftet finns att köpa i Konkordiahuset, till ett pris av 100 kronor.

Maj-Britt Johansson

MINNET AV EN KNALLE

Som barn bodde jag tillsammans med mina föräldrar i lillstugan, hos mina morföräldrar, tre kilometer söder om Strängsereds kyrka, mot Köttkulla. En bit upp i skogen låg två gårdar och ett litet torp. På torpet bodde "knallen" Gottfrid Schölin och hans bror Kalle.

På den tiden fick man hämta posten i kyrkbyn, vilket skedde gemensamt för några granngårdar. De fick sedan hämta sin post hos mina morföräldrar. Kalle lämnade aldrig torpet, så då Gottfrid kom hem från sina knallerundor, kom han in för att hämta den post, som kommit under tiden han varit borta. Efter att ha hälsat slängde han fässingen på kökssoffan och sa: "I sa la inte ha nåt här i da kan tro".

Som det barn jag var, lyssnade jag naturligtvis intresserat till hans historier, om vad han varit med om, och vad han hört under sin resa. Särskilt minns jag hans berättelser om hur förtjusta "fruntimmera" var i honom. Han trodde sig vara en stor "fruntimmerskarl". Den enda som trodde på honom, var väl jag, även om jag tyckte att den långa, krokige, gamle gubben inte var så oemotståndlig.

Jag har aldrig varit på Sjöbacka, som torpet hette, men min far har berättat en del. När Kalle fyllde 50 år, tog några grannar med mat och dryck, för att fira födelsedagsbarnet. Köket hade stampat jordgolv, men i torpets enda rum fanns trägolv. Säkert ett annorlunda 50-årskalas, som jag gärna velat vara med på!

Det berättas att bröderna hade en ko som, då den blev gammal och skraltig, slaktades och allt kött saltades ner. Kalle, som oftast var ensam på torpet, åt av köttet varje dag. Några grönsaker, eller "köpemat", förekom troligen inte. Resultatet blev att Kalle fick skörbjugg. Gottfrid, som ofta var borta, klarade sig. Han fick ju då och då lite annan mat, under sina resor.

Vid ett tillfälle var båda bröderna sjuka, och sängliggande. Den medicin som fanns att tillgå hade väl Gottfrid köpt på "bolaget". Ingen av dem orkade gå upp, men de löste problemet genom att rulla flaskan mellan sig. Och det fungerade tydligen, ty båda gubbarna kryade på sig.

Tyvärr träffade jag aldrig Kalle. Han lämnade ju aldrig torpet, och något besök där, för min del, var nog aldrig aktuellt.

Sonja Svensson

Gottfrid Sjölin.

*Han kom där så långer och ståtlig den handlarn
Han geck uppför lia mä spänstia steg.
Han böjde sej ner å klev in i stuva.
Att här kom en knalle han inte förteg.*

*Så öppna han påsen och bredde ut varer
Förklän å tyger å annat förstås.
Mora i huset ho satte på kaffet.
Frå logen kom karln full mä agner å boss.*

*Å darafar sjolv han kom in för å prata
Å snart kom dä fler, så köket ble trängt.
Te påtårn feck knallen nåt start ur putellen.
I djärvhet sen han våga sej långt.*

Från en dikt av Gösta Bernevald

FRÅN HAAK I KÄRRÅKRA TILL HAKE I CHICAGO

Den 13 augusti 1837 föddes en flicka på torpet Sjöbo under Knapagården i Hällstad. Mamma var Lena Andersdotter född i Gunnarstorp Falskog i Rångedala, pappa var Nils Jonasson född på Nussås under Granared i Hällstad. Flickan döptes till Kristina.

Som för de flesta andra torparbarn blev det Kristinas lott att ta tjänst som piga på olika gårdar i bygden i hopp att finna någon att bilda familj med och kanske få ett eget torp. Efter olika anställningar i Hällstad och Rångedala hamnade hon på Månsagården i Töve, Södra Ving i november 1862. Av husförhörslängden framgår att det var stor omsättning på tjänstefolket där. Anders Bengtsson från Hulegården i Romsås, Södra Ving hade varit dräng och bodde fortfarande kvar på gården. I husförhörslängden är ”dräng” överstruket och ersatt med ”lösdrivare”. Det finns anledning misstänka att Anders var en riktig spelevink och att han därför fått avsked och nu försörjde sig som ”dagakar”, dagsverkare m.a.o.

Sejouren i Töve blev kortvarig för Kristina, hon flyttade hem igen efter två år. Där visade det sig att hon var gravid och 4 september 1864 föddes en liten gosse hemma hos mamma Lena på Sjöbo. Pojken döptes till Johan och i födelseboken angavs han som ”oäkta”

Samtidigt antogs Anders Bengtsson som soldat nr 553 Haak på Häggryda Övergårdens soldattorp i Kärråkra. Här återförenades snart Kristina och Anders, de gifte sig i Hällstad den 6 oktober 1865 och den lille Johan erkändes som Anders son.

I boken ”Torp och Backstugor i Kärråkra socken” av Berndt Evertsson finns mycket att läsa om Haaks eskapader. Där kan man läsa att Anders och Kristina vid ett tillfälle kört en last potatismjöl med två oxar som dragare till Trädet. Där hade Anders blivit överförfriskad så när de skulle korsa järnvägen svängde han in på den och tog på så sätt genvägen till Blidsberg. För detta tilltag blev han ställd inför tinget. När domen, en månads fängelse, lästes upp invände Anders: ”Dä va möcke dä, å sa inte Krestina ha nôt? Ho va ju mä.” Till slut 1877, då på goda grunder, får han avsked och familjen tvingas flytta. Den hade då utökats med ytterligare två flickor och två pojkar. Den äldre av sönerna, August Leander, var dock redan död. På något sätt lyckades familjen, bara ett

hundratal meter från soldattorpet, bygga en egen stuga med tillhörande ladugård - ”Haakalyckan”. Här försörjde de sig på allehanda sätt, Anders var både skol- och kyrkvaktmästare, han rödmålade hus åt bönderna och ”Haakesa”, som Kristina kallades, stickade strumpor som hon sålde. De hade det fattigt och en utsiktslös tillvaro

Anders och Kristina med döttrarna Anna och Alida omkr. 1883.

Den minste pojken Alfred Romanus dog i 5-årsåldern. Äldste sonen Johan for till Amerika redan 1880 bara 16 år gammal. Äldsta dotter Anna Josefina gifte sig med Carl Oskar Bylin från Södra Ving och emigrerade 1890. Yngsta dottern Alida Sofia följde efter 1891. Jag tror att hela familjen hade förhoppningar om att kunna emigrera och återförenas med Johan. Av den anledningen for Anders över till Chicago 1892 men kom hem redan året därpå. Man kan ana att Anders varit till mer besvär än nytta därborta. På bögda sas

det att han bara lärt sig två ord: "Saloon" och "beer"!

Kostnaderna för att hjälpa barnen med amerikabiljetter tog hårt och i början av 1900-talet var skulderna till lanthandeln i Öra så stora att de fick lämna Hakalyckan och för en kort period bo i fattigstugan innan de 1908 kunde köpa Kullen vid gränsen till Öra.

Efter Kristinas död den 29 juli 1912 säljer Anders Kullen och bygger med goda vänners hjälp en liten stuga i närheten - "Hakastuva". Han var en godmodig och allmänt omtyckt person. Mjök, bröd och slaktmat fick han hämta i gårdarna. "Folk ä snälla mot gamle Haak" sa han. Han hade lite kontakt med barnen i USA. Av Johan hade han fått två ljusstakar med ljus samt en grårandig jacket. Jacketten använde han vid högtidliga tillfällen men ljusen tände han aldrig. Anders bodde nästan 20 år i stugan innan han ett halvår före sin död togs in på ålderdomshemmet i Ulricehamn. Anders Haak dog den 21 februari 1932, 90 år fyllda.

Hakastuva såldes, revs och återanvändes till bygdegårdsbygget i Jäla. Makarna Haaks bouppteckningar talar ett tydligt språk. Kristina efterlämnade en brist på 226,62 kr Anders likaså en brist på 96,04kr.

Därmed var ett familjedrama tillända. En familj som kämpat likt många andra under 1800-talets befolkningsexpansion. Två barn dör bara några år gamla. De andra tre försvinner till det stora landet i väster utan att några släktingar här i Sverige saknar dem.

Just detta, vad hände med dem som emigrerade och bara försvann, det har lockat mig i min släktforskning. I min farfars, farmors och mormors släkter var det omkring 200 personer som emigrerade mellan 1850 och 1900. Jag har hittat bortåt 2000 personer tillika släktingar, de flesta av dem är döda. Men bland dem jag fått kontakt med är intresset för Sverige och sina förfäder svagt. Inte alls som man kan tro om man sett på "Allt för Sverige" i TV. Men ingen regel utan undantag, i september förra året fick jag följande meddelande på Ancestry, där jag lagt ut såväl min antavla som flera släktträd.

"Hello my name is Terrence Hake. I live near Chicago in the United States. I see that we are a DNA match on Ancestry. My great grandparents came from Sweden in the 1880's my great grandfather's name was Johan Haak Andersson in Sweden. He was given the name John Hake in Chicago. He was from Karakarra Parish near Blidsberg. My great grandmother was from Sjobo, near Sovde. Her father was from Blentarp. Her first name in the United States was Ellen. I believe her last name in Sweden was Nilsdotter.

I was wondering if you know how we may be related. I can supply more information on my grandparents and their parents, if you need it. Thank you so much"

Johan Haak i Kärråkra det lät bekant. "Det måste vara Kristinas son" sa min mamma Maj. "Kristina, min morfars syster, var gift med en soldat Haak i Kärråkra. Johan var oäkta. Och jag minns att morfar förfärades över att så många av hans systrar och kvinnliga kusiner fick oäkta barn" fortsatte hon.

Att säkerställa släktskapet mellan mig och Terry var mycket enkelt. Terrys pappa var min fjärdeledskusin.

Johan hade gift sig 1888 med Elna Nilsdotter från Skåne och etablerat sig som skraddare i Chicago.

Johan med dottern Myrtle omkr 1900.

De fick tre barn, varav Roy som blev Terrys farfar var fastighetsmäklare och Terrys far John var agent för ett danskt bolag. Terry är jurist och äldst av fem bröder. Tillsammans har de 16 barn och 5 barnbarn.

Men Terry som redan fått hjälp av Augustana College i Chicago och kände till prästens notering om "oäkta" och är naturligtvis angelägen om att få veta om Anders Haak är hans farfars farfar. Han bär ju efternamnet, amerikaniserat dock!

Då hittade jag en notering i lysningsboken där prästen skrivit: "Fästmannen erkänt sig vara fader till den

af fästevinnan d 4/9 1864 framfödden sonen: Johan, samt att hon blifvit hävdad under äktenskapslöfte hvaran hon ock blifvit som hans fästevinna d 4/2 1865. Kyrkotagagen. Wigde af Th A Theorell."

Jag har även hittat en man i Dalum vars fädernelinje sammanfaller med Terrys och i skrivande stund väntar vi på resultatet av Y-DNA testerna, för att på så sätt undanröja alla tvivel.

Till allas glädje blev det också så att Terry med fru Catherine hälsade på i månadsskiftet mars/april. Då träffades flera släktingar på Nussås, Granared i Hällstad, även "mannen från Dalum" var med. De var lika som bär!

Vi besökte också Romsås, Töve och flera platser i Kärråkra. Alf Vångell var med oss och såg till att minnestavlan över familjen Haak kom den plats där soldattorpet en gång låg.

Jag skrev att Terry är jurist, men vill du veta vad han verkligen jobbade med, då googlar du på "Terrence

Alf Vångell, Terrence Hake och Kent Älmegran placerar ut en minnesplåt i Kärråkra.

Hake" eller köper boken Operation Graylord.

Till sommaren kommer han hit igen, då blir det golfspel med släkten, varje dag!

Kent Älmegran

Sex generationer Haak. Från vänster: Anders, Johan, Roy, John, Terry, Thomas.

SLÄKFORSKARDAGARNA 24 – 25 AUGUSTI 2019

Platsen är Borås nyuppförda Kongress i centrala Borås

Tema: Kyrkans skatter

Missa inte tillfället att besöka den stora släktforskarmässan, och lyssna till intressanta föredrag, då det hela tiden finns tre föredrag parallellt att välja mellan. Sammanlagt trettio stycken under de två dagarna. Bara några axplock: Peter Sjölund : "7 verktyg för din DNA-släktforskning". Tomas G.H.Johansson: "Var kommer ditt DNA ifrån" Fredrik Meister: "Bakom kulisserna på Allt för Sverige" Folke Elbornsson: "Gammaldags husförhör". Ted Rosvall: "Sherlock, Teds svåraste fall".

Mer information på: <https://sfd2019.se/>

Sveriges dödbok

Sveriges dödbok, förbundets kanske mest framgångsrika projekt genom tiderna, har utkommit i hittills sju upplagor. Den senaste är Sveriges dödbok 1860-2016 som släpptes i slutet av november 2018.

Dödboken är ett oerhört uppskattat hjälpmedel för släktforskare, både i Sverige och utomlands. Även pastorsexpeditioner, skatteförvaltningar, arkiv, bibliotek och många fler har upptäckt att de har nytta av Sveriges dödbok.

Sveriges dödbok 7 innehåller cirka 13 miljoner poster med uppgifter om avlidna i Sverige från 1860-2016 och är till närmare 100% fullständig avseende namn, födelse- och dödsdatum, civilstånd, dödsförsamling och adress. Dödboken finns att köpa som DVD-skiva eller USB-minne och fungerar på PC och MAC datorer.

Alla som köper den färdiga versionen av Sveriges dödbok 7 kommer att erbjudas möjligheten att ladda ner en **gratis** komplettering där 2017 ingår, så snart den finns tillgänglig.

Systemkrav är Windows XP eller senare eller Mac OS 10.7 eller senare.

DVD och USB-minne finns att köpa i Konkordiahuset.
Rabatt för våra medlemmar: DVD 550 kr, USB-minne 600 kr

PROJEKTET NAMN ÅT DE DÖDA

DVD-skivan Sveriges dödbok 1860-2017 skall komma ut i ny version 2021, men allt hänger på frivilliga registrerare ute i föreningarna.

Projektets framgång bygger på frivilliga krafter som hjälpt till att registrera och komplettera dödböcker landet runt. Närmare 500 enskilda och föreningar har deltagit i arbetet med Sveriges Dödbok 7. Arbetet fortsätter nu med åren 1830-1859 med målet att få ett så fullständigt material som möjligt att ge ut i nästa version av dödboken, vilket beräknas kunna ske under 2021.

Visst kan vi i Ulricehamnsbygdens Forskarklubb ta hand om vår del av projektet?

Gå till <https://www.rotter.se/forbundet/nadd> och läs mer. Under fliken Sök församling kan du se statusen för Ulricehamns kommun. Där kan du också anmäla dig för att hjälpa till.

JOHN OCH NILS

Detta handlar om bröderna Pantsar, John född 1900 och Nils född 1905, våra närmaste grannar under 20 år i Lindås by i Liared.

Deras far var Johan Wilhelm Pantsar, soldat antagen 1877 för rote 614 Nöre Per Andersgården i Timmele, boende på Kungskulla soldattorp. Avsked från tjänsten 1905. ”Tjänt utmärkt väl”. Gift sedan 1884 med Amanda Wilhelmina Fransdotter från Böne. Familjen kom senare att bo på Långåsen (Prästgården Böne), Svensgården (Prästgården Liared), Svalebö och Lillegården. Barnaskaran blev stor. John brukade säga, ”vi vara sex i Amerika och sex i Sverige”.

John och Nils Pantsar.

År 1899 reste äldsta systern Agda ut vid fjorton års ålder, tillsammans med en moster. Hon skickade sedan pengar till biljett till Ellen. Så småningom reste också Oskar, Gunnar (senare tillbaka till Sverige), Berta, Lotten och Einar.

Kvar i Sverige blev Gunnar, Olga, John, Beda, Nils och Lilly.

Mor Amanda fostrade sina barn, förmanade dem och ville att de skulle sköta sig. John minns att hon brukade säga ”gör erast bästa pajka, och lite till”. Och visst kunde hon vara stolt över dem, allihop! Flera av syskonen hade brevkontakt under alla år, men arbete och ibland familjeliv fyllde ju tiden för var och en...

John och Nils kom att dela bostad, och liv, resten av sin tid. I sitt yrkesliv sysslade John mest med bygge och snickeri. Nils var duktig på att mura. En del inkomst fick de också av att hugga i skogen åt andra. Samtidigt hade de sitt lilla jordbruk, med kor att mjölka. Om någon av grannarna behövde hjälp med något, så fanns alltid bröderna på plats, för att ge ett handtag. Samarbetet, dem emellan, var gott. Fast ibland kunde det hetta till...

John gräddar väfflor.

Nils var den som mest skötte innesysslorna hemma. Hans sockerringar var godare än alla andra. Likaså jordgubbssaften och äppeldrickat. Allt skulle tas tillvara, som de lärt av mor Amanda. Ibland bakade Nils ”vaffler”. Vid ett tillfälle ringde John till oss och sa: ”Ni måste komma och hjälpa till och äta. Nils har gjort så f –bannat möcke vaffelsmet”.

Bröderna hade, som de själva sa, ”knappt vart å gårdsplan”. Men det kom att bli ändring på äldre dar! Nils vann ganska mycket pengar på tips. Han började då med att dela med sig till alla lindåsabor. Därefter bjöd han hit två unga flickor från släkten i Amerika. Ett av rummen på andra våning i Lillegården hade de gjort i ordning så fint, och där bodde gästerna i några veckor.

Dagen då vi stod på Landvetter - John och Nils uppklädda, förväntansfulla och lite nervösa inför ett möte med någon de aldrig träffat, med ett språk som de inte förstod, och samtidigt ha så mycket

Främmat från Amerika. John och Nils, deras broder Einar Pantsar med sin dotter och hennes make.

att berätta, och att fråga om. Jag önskar jag kunde förmedla stämningen, och känslorna under resan hem till Liared.

Både John och Nils reste också (en och en) och hälsade på sin bror Einar, och andra i släkten, omkring Providence i Rhode Island, tillsammans med en yngre släkting härifrån. Detta var stort för dem, och mycket hade de att berätta. Nils besökte vid ett tillfälle systemen Agda, på ett äldreboende. Han var lite orolig för hur de skulle känna igen varandra. Agda hade ju flyttat ut innan Nils ens var född. Men då han öppnade dörren till hennes rum hördes ett "Hallo Nils".

Flera av brorsbarnen har besökt Lillegården senare, och julkortskontakten har varit intensiv.

Systemen Beda levde de sista åren med en svår sjukdom. För John och Nils var det då självklart att ta hem henne till Lillegården, och turas om att sköta henne.

Senare i livet kom ju bröderna också att bli kända genom Colin Nutleys film "Där rosor aldrig dör". De var så naturliga i sitt sätt att agera, och Colin tyckte de

var lätta att arbeta med. (Är det någon som tycker sig känna igen mönstret, två bröder som lever ihop, en vinner pengar, och de åker för att hälsa på sin bror i Amerika...)

Två så jordnära människor, nästan alltid klädda i blåblus, och dito byxor, ofta med egenhändigt ditsydda laglappar. Så mycket visdom och livserfarenhet, men med åsikter om nuet – mycket intresserade av fotboll. En gång satt John med mitt lilla barnbarn i knät, och utbrast "en sån här kunde ja haft, um ja inte hade vart så dummer". Då var han 94 år.

Det är en rikedom att fått ha dem så nära, så länge...

På kyrkogården i Liared vilar nu korpral Johan Wilhelm och Amanda. Strax intill, i en gemensam grav, syskonen Pantsar – John, Nils, Beda och Lilly. Och i Eagan i Minnesota växer två syskon upp, vars farfars mor hade sina rötter i Liared. De har fått namnen Nils och Lottie.

Lillemor Holmberg

Ett stort tack till er som lämnat bidrag till tidningen i form av artiklar, foton, m.m. Vi vill gärna ha fler skribenter till medlemstidningen. Allt är välkommet; artiklar, notiser, fotografier, händelser m.m. Om ni har ett uppslag eller idé men inte har tid att skriva så hjälper vi gärna till.

Melja till 032113066@telia.se eller ring Maj-Britt på 0321-13066.

EFTERLYSNING!

Skolfoto från Bystad skola omkring 1912 -1913

Namnen på dem man lyckats identifiera. Översta raden, nr 2 från vänster: Oskar Berntsson, Torsbo. Erik Andén, Torsbo. George Josefsson, Torsbo. Sven Larsson, Härvered. Karl Klasson, Hölta. Vilgot Sjölin, Torsbo. Okänd.

Andra raden, nr 2: Bertil Claesson, Hölta. Okänd. Anna Gabrielsson, Torsbo. Okänd. Emilia Svensson, Torsbo. Henny Johansson (Källheden) Torsbo. Jonas Nilsson, Torsbo. Händel Andersson, Torsbo. Martin Johansson, Härvered.

Tredje raden, nr 5: Ingrid Gabrielsson, Torsbo. Övriga är okända.

Främre raden, nr 3: Hugo Backlund, Torsbo. Tore Josefsson, Torsbo. Nr 6, Rudolf Bank, Torsbo.

Nu till frågan. Vem är läraren? Det står bara "Sörensen" på fotot. Kanske någon av tidningens läsare vet något om honom?

Kontakta i så fall gärna redaktionen på adress:
032113066@telia.com.

VI KALLAS GRAVSTENSKRAMARE

Hössna kyrkogård.

Ingen händelse i Sverige har väl påverkat kyrkogårdarna så mycket som den tragiska olyckan i Bollebygd, då ett barn fick en gravsten över sig och avled. Fram till dess hade ett lugn vilat över kyrkogårdarna. En och annan gravsten hade plockats bort, men de flesta stenarna hade fått stå kvar oavsett om det fanns gravrättsinnehavare eller inte.

Efter olyckan skulle alla gravstenars stabilitet testas och på många ställen dömdes mer än hälften av stenarna ut. En del kyrkogårdsförvaltningar verkar mer eller mindre ha handlat i panik, som att t ex dagarna före Alla Helgons dag välta omkull alla instabila stenar, eller att förankra med stora impregnerade pålar och färglada spännband. Resultatet blev allmänhetens ilska och förtvivlan.

Det blev insändare i tidningarna, protestmöten med kyrkogårdsförvaltningarna, men ibland bara uppgivenhet och sorg, särskilt ute på landsbygden. Hembygdsfolk och släktforskare som protesterade och ville att stenarna skulle återställas och förankras blev ibland föraktfullt kallade "gravstenskramar". Känslan var att kyrkogårdsförvaltningarna fortast möjligt ville köra bort stenarna för att få fria ytor att klippa!

Det går att "rädda" en kyrkogård

Hembygdsföreningarna i Ulricehamns kommun i Västergötland engagerade sig i att försöka bevara det kulturarv som gravstenarna utgör. Det blev många möten och ett par överklagande av tagna beslut innan en överenskommelse kom till stånd mellan några av hembygdsföreningarna och kyrkogårdsförvaltningen/kyrkorådet. En av hembygdsföreningarna som nu lyckats genomföra "räddningsaktionen" finns i Hössna.

Så här blev det

Hössna kyrkogård bestod 2014 av 450 gravplatser, därav 103 lediga på den nya delen. Vid stabilitetstestningen blev 158 stenar underkända och skulle

tas bort om ingen gravrättsinnehavare tog på sig ansvaret att åtgärda. Det största problemet visade sig vara att närmare hälften inte hade någon aktuell gravrättsinnehavare. Genom en släktforskningsinsats eftersöktes ättlingar då till de begravda, men utfallet var inte särskilt positivt, endast några enstaka gravar fick på så sätt nya "ägare", till och med en i Amerika, men många var ointresserade och i de flesta fall fanns inga nära anhöriga. För hembygdsföreningen var det ändå viktigt att stenarna bevarades, de är ju en del av socknens historia. 27 gravstenar blev skyddade genom den kulturhistoriska inventeringen som genomfördes och där ligger nu skötseln hos kyrkogårdsförvaltningen.

För 60 gravplatser lyckades till slut hembygdsföreningen få till skötselavtal. Det innebär att föreningen ansvarar för att graven sköts, att gräset trimmas på framsidan och sidorna (kyrkogårdsförvaltningen trimmar på baksidan!). Det går till så att ett par personer från hembygdsföreningen försedda med el-trimmer och sopborste, genomför putsningen och avsopning när så behövs. Det arbetet går att genomföra på 30-45 minuter – om man inte pratar för mycket om de hössnabor som finns "under jord". Stenarna har märkts upp med en liten skylt med texten "Vårdas av Hembygdsföreningen" och de blomlådor som fanns kvar har tagits bort.

Hur gick det då med de underkända? Av de 60 stenarna som hembygdsföreningen skrev avtal om fanns 35 som inte var förankrade. Att dubba om hade föreningen inga ekonomiska resurser till, men kyrkogårdsförvaltningen godkände att de flesta stenarna lades ner svagt lutande på marken. Det tog 2-3 halvdagar för ett par man att fixa det. Några stenar som inte passade att lägga ner, fick nya dubbar och ställdes upp på sin plats.

Hembygdsföreningen har fått mycket beröm för arbetet på kyrkogården och flera gravrättsinnehavare som bor långt bort och har svårt att hålla uppsikt, har nu anlitat föreningen att trimma. Inga pengar är inblandade och allt sköts genom frivilligt arbete och endast ett 10-tal stenar har tagits bort på grund av att gravrättsinnehavare särskilt begärt det.

Kanske kan andra hembygdsföreningar eller grupper också få inspiration att rädda sina kyrkogårdar.

Anna-Lena Hultman

MINNESTAVLAN FRÅN RUNARP

För en tid sedan blev jag uppmärksammad på en gammal minnestavla, som sedan många år funnits hos en familj här i Timmele. Mannen i familjen hade funnit den efter sin mormors tillhörigheter, men om personerna på tavlan var släktingar eller inte, hade han ingen aning om. Jag åtog mig att försöka forska fram uppgifter om personerna.

Efter lite letande kunde jag snart konstatera att gården Runarp låg i Gingri socken, Älvsborgs län, strax öster om Fristad och ingår nu i Fristads kommun. På tavlan ser vi åtta inringade namn, varav tre är svartmålade och vid närmare granskning kan vi urskilja namnet Samuel längst upp till vänster. Födelse- och dödboken ger besked om att han föddes den 10 mars 1822 och dog den 7 juni, bara 3 månader gammal. Därefter ser vi Eva Johanna Andersdotter, född den 16 april 1823 och sedan kommer August, född den 30 september 1825, död den 30 mars 1826, bara 6 månader gammal. Längst till höger ser vi Gustava Andersdotter, född den 25 februari 1827. På raden under ser vi till vänster Anna Soffia Andersdotter,

född den 1 maj 1832 och sedan svartfärgade Anders Leander, född den 25 februari 1836, död i "kikhosta" den 11 december 1837.

I de båda ringarna till höger ser vi först FADREN för desse Barn Anders Andersson i Runarp, född den 8 juni 1798 och död den 3 februari 1845 och därefter MODREN för desse barn Elichas Svendsdotter, född den 4 mars 1799 död den 2 oktober? eller 20 november? 1873 "omöjligt att säkert tyda". Dödboken ger besked om att modern avled 1 december och begravdes 7 december 1873.

Minnestavlan är mycket välgjord och texten välskriven av en konstnärlig person och har troligen tillkommit en tid efter sönernas död och före faderns

död. Texten i faderns och moderns cirklar verkar vara inskrivna efteråt med annan stil och sämre bläck. Som synes på bilden så innehåller tavlan åtta välskrivna verser, som jag här återger med bibehållen gammaldags stavning:

*Gud! Som af din försyn och låtit Afton blifwa;
Hjälp oss och sanna prof af Syskonkärlek gifwa;
Dock att wi först och främst vår Jesum älska må,
Och dernäst Far och Mor en skyldig wördnad få.*

*Af dessa syskon, Gud tre Bröder till sig tagit;
Sen Han, i Dopielseflod dem från syndasmittan twagit.
Dock sälla äro de! De ha nu fått sin lott
ibland Guds frälsta barn. Nu må de ganska godt.*

*Ack, sörjen då ej mer, er barn, Föräldrar kära!
Gud har ju dem beklädt med ewig fröjde ära;
Arbeten däruppå, I med glädje stor
En gång få möta dem uti Guds Engla-Chor.*

*Giv Gud wi måge så vår lefnad så anställa
Att efter detta lif wi ewigt så blir sälla;
Och så med Far och Mor till våra Bröder gå
Att inför Lamsens Thron tillsammans glade stå.*

*Ack; hwilken salig skar af frälsta Barna-andar,
Som inför Lamsens Thron sin röst med Englars blandar;
De sjunga: Lof och pris ske Jesum Frälsaren,
Som med sitt blod oss löst ifrån förbannelsen.*

*O! Christne, låtom oss som än i werlden wandra
Omvända oss till Gud, och älska rätt hwarandra.
Att wi wid lifwets slut få gå till dessa små
Som nu inför Guds Thron i hwita kläder stå!*

I kyrkböckerna har jag fått fram följande om döttrarnas vidare öden:

Gustava Andersdotter, född 1827-02-25 blev kvar i Gingri socken och avled som änka 1877-04-29 i Backstugan Slättäng i Gingri. Dottern Anna Soffia Andersdotter, född 1832-05-01 gifte sig och blev kvar i Runarp och dog i barnsbörd (tvillingfödsel) 1862-02-18.

Särskilt intressant blev dock äldsta dottern Eva Johanna Andersdotter, född 1823-04-16 och hennes vidare öden. Det visade sig att hon var tavlans nuvarande ägares mormors mormor. Dessutom visade det sig att denna Eva Johanna är ingiftessläkt med mig själv.

Eva Johanna gifte sig 1843 med hemmansägaren Gustaf Karlsson/Bylander, född 1817-01-22 i Rångedala, ägare av gården Bytorp i Rångedala. Tillsammans med honom fick de tio barn. Eva Johanna avled i Bytorp, Rångedala 1898-08-28. Det äldsta barnet, dottern Klara (Klarissa) Bylander, född 1845-03-21, gifte sig 1881 med hem.äg. Karl August Johansson, född 1832 i Sjöbacka, Timmele. Han var vid giftermålet ägare till gården Tranegärde i Brunns socken och var min farmors morbror. August och Klara fick en son och två döttrar, och båda döttrarna flyttade till Timmele i samband med giftermål. Klara avled i Tranegärde 1909 och August avled 1923.

Minnestavlan förefaller ha gått i arv från Gingri – Rångedala – Tranegärde – Timmele. Värdefullt att den har blivit bevarad.

Lennart Engqvist

EKONOMISKA KARTOR TILL SALU

Det finns några ex. kvar av de uppskattade gröna, ekonomiska kartorna från 1959–1960, i skala 1:10 000, med inlagda fastigheter och fastighetsgränser. De finns online hos Lantmäteriet, men att skriva ut ett helt kartblad är omöjligt. Priset är 100 kr/st.

Titta gärna in till Konkordiahuset någon tisdagseftermiddag, eller ring 070 595 00 04.

Program hösten 2019

Släktforskarlagarna i Borås. 24 – 25 augusti

Nybörjarkurs i släktforskning

Konkordiahuset Hössna. 5 tillfällen, med start måndag den 9 september kl. 15. 00 – 17. 30

Viss datavana önskvärd. Ledare Gun Ohlsson.
Anmälan till Vuxenskolan tel. 0771 502020.

Hur tolkar man gamla handstilar?

Anna-Lena Hultman och Suzanne Ferm ger tips.
Konkordiahuset Hössna, söndag den 13 oktober kl. 14. 00

Fyra DNA-träffar ordnas under hösten i Konkordiahuset Hössna

För dig som tagit DNA-test och vill lära dig mer om hur du skall tolka resultatet. Ingen anmälan behövs. Pris 30 kr, fika ingår. Medtag helst egen laptop och inloggningsuppgifter.

Måndag den 2 sept. kl. 18. 00 – 20. 00

Tisdag den 3 sept. kl. 14. 00 – 16. 00

Måndag den 11 nov. kl. 18. 00 – 20. 00

Tisdag den 12 nov. kl. 14. 00 – 16. 00

Arkiv digital - Historia, Nyheter och Framtiden

Ett föredrag av Niklas Hertzman, från ArkivDigital.
Konkordiahuset Hössna, måndag den 18 november kl. 18 00.

Släktforskningens dag 2020 hålls den 18 januari

För program – se föreningsguiden!

Forskarhjälpen fortsätter i Konkordiahuset Hössna - tisdagar 16.00 – 19.00.

Stadsbiblioteket Ulricehamn – måndagar ojämna veckor 15.00 – 18.30.

Obs! Konkordiahuset stängt från den 24 september till den 8 oktober.

Glöm inte att läsa
Föreningsguiden i
Ulricehamns Tidning
på tisdagar!